

Az intellektualizmus öl.

(Magyar Nőegyesületek Lapja.)

Ezen cím alatt tartotta *dr. Prohászka Ottokár* püspök, nagy érdeklődést keltő székfoglalóját az Akadémián. Részint mert minden lap annak idején meghozta a részletezést, részint mert asszonynak igen nagy feladat e rendkívül nehéz s bár eleven élettől duzzadó, de azért erősen filozófiai magaslaton álló tanulmányt a kellő tudással és alaposággal részletezni, csak a mindnyájunk által világosan megértett és tisztán felfogott főmotívumot és végkonkluziót emelem ki, mely az intellektualizmus ferde és tulzó irányával való mérés szembeszállásból és a *cselekvő*, de különösen az *erkölcsi tökéletesülésért harcoló magasabb élet* rajongó dicsőítéséből áll.

Ime Prohászkanak jól ismert *egyéni* filozofiája, merészen elmondva a tudós akadémikusok előtt! Híszem, hogy az akadémia falai még ehhez hasonló, a lüktető, teremtő lelki életet és erkölcsi magaslatot minden más tudomány *főlé* helyező büleseletet nem hallottak. És

valljuk meg, hogy Prohászka püspök filozófiája, egész fellépése és szereplése nekünk, meddő tudományosságban járatlan, de törekvő, dolgozó, szenvedő és egy egyetemes erkölcsi magaslatot áhítozó asszonyoknak szolgáltat legnagyobb elégtételt! Nekünk, akik az ő fellépése előtt hiába érveltünk, hiába küzdöttünk körömszakadtáig a tisztult erkölcsi fogalmak érdekében; hiába hangsúlyoztuk, hogy fajunk tudományos képzettsége, szociális előrehaladottsága csak akkor válhatik nemzeti áldássá, ha egyuttal magasabb és megbízhatóbb erkölcsi állapotot fog produkálni; ha a tudás a gyakorlati életben tisztultabb erkölcsöt *eredményez*.

A tudományos képzettség még nem lehet maga a *cél* — hanem *eszköz* egy magasabb élethez. — Ime most *férfi*, még pedig tudományos képzettségű férfi szájából hallhatja társadalmunk e nézeteket. Az igaz, hogy még így is többen fogadják ezen eszméket kételkedő fejesóválással úgy a konzervatizmus, mint a szabad gondolat hívei között. A konzervatívok jól ismert frázisokkal hangsúlyozzák, hogy erkölcsi állapotaink „mindig ilyenek voltak“, tehát „mindig ugyanilyenek is maradnak“! Erre az evolúció tanát megtagadó keresztényellenes mondásra mi már nem is felelünk semmit. Hanem e modern szociálizmus cinikus híveinek maga Prohászka felel egy fejtegetésében akaratlanul.

Ezen tagadó elemek ugyanis nap-nap után azt hangoztatják irodalmunkban, hogy a „szabad“ ember nem nyögözheti le szenvedélyeit, ösztöneit, s az a legfelvilágosodottabb, előítélettől ment ember, ki minden skrupulus nélkül adja át magát a világ által *bárhol* nyújtott, *bármilyen* élvezetnek. Ennélfogva kalandokról híres embereinek élük a legbőleesebb életet és nem az eszmékért keresztet cipelő megváltók produkálják a halálnak legimponálóbb és hatalmasabb voltát —

hanem a kalandok közepette hirtelen megboldogult Don Juanok! (Lásd egy közkedveltségű, modern író filozófiáját!)

Prohászka filozófiájának „szabad“ embere első sorban abban mutatja meg Istentől nyert szabadságát, hogy emberi önérettel, *saját szabadakaratóból* képes az alacsony, földhöz ragadt szenvedélyek és ösztönök *rabságából* kiszabadulni! Ez a magát az istenségtől leszámazottnak tartó, magasabb hivatásu ember gyönyörű szabadsága!

A szóban levő akadémiai tanulmány a szocializmusnak kevésbé emelkedett, örökösen az alacsony rétegeket érintő gondolkozását a következő hatalmas kijelentésben okadatozza. A tömeg-mozgalom minden joga, imponáló, sőt hasznos volta dacára, csak tömeges szuggeszciót, *egy* kaptafára való megmozdulást tud produkálni, anélkül, hogy *egyéni* reformra, a *lélek* átváltoztatására, megnevesítésére és egy magasabb öntudatra való felemelésére képes volna! Pedig egyéniségek kellene, kik ismét újabb és újabb, lelkileg és erkölcsileg átreformált egyéniségek megteremtése által hoznak áldásos fordulatot a tömeg életébe.

Szóval e nagy értékű tanulmány nem csak az intellektualizmussal szemben állított cselekvő és teremtő élet hirdetésére, hanem főképen annak az erkölcsi megújodás szolgálatára lett megírva, melyet a konzervativizmus vétkes közönnyel *lehetetlennek*, a materializmus pedig nem kevésbé vétkes cinizmussal *feleslegesnek* tart.

A mi asszonyi irodalmunk, asszonyi lapunk és azt hiszem — faj- és valláskülönbség nélkül — egész nagy asszonytáborunk tiszteletteljes hálával köszönti e nagy reformátort! Annyival is inkább, mert ő nem mondja, mint Amerikának egy nagy fia, hogy minek hirdetnek eszméket a nők, minek az a sok „irka-firka“

(férfi-írásra vonatkozólag még sohsem olvastam ezt a kifejezést, pedig hej de sok irka-firkát olvasunk nap-nap után, törve a fejünket, hogy vajjon „mitől“ jó ez?!) mikor fő, hogy a nők egészséges gyermekeket neveljenek!

Prohászka mély és mindenekfelett logikus, az okok gyökerét tekintő és nyerseségtől teljesen ment filozófiája jól tudja, hogy csak egy *együttes eszmehirdetés*, együttes „irka-firka“ szülte szociális munkás-ság fogja azt az *egészséges közmorált* megteremteni, mely egy *egészséges* jövő generáció létrehozásához szükséges!!

